

Riksstyrelsens proposition till nya stadgar 2024

Arbetet med Rädda Barnens stadgar har utgått från det uppdrag som riksmötet 2022 gav riksstyrelsen med mål att förbättra regelefterlevnaden av våra stadgar genom att tydliggöra och komplettera dessa bl.a. med nyanserade åtgärder och tydliga stadgeskrivningar.

Riksstyrelsen rekommenderar att du först läser regelefterlevnadspropositionen innan du läser den här propositionen till nya stadgar. Där framgår vilket arbete som utförts kring regelefterlevnad sedan förra riksmötet som bland annat utmynnat i riksstyrelsens förslag till ändring av stadgarna. Riksstyrelsen föreslår även några stadgeändringar som inte är relaterade till regelefterlevnad. De paragrafer där ändringar föreslås i stadgarna är §§ 2, 6, 9, 10 och 11.

Stadgeförslaget har liksom alltid följande övergripande mål:

- Stadgarna ska vara lätta att använda för förtroendevalda och anställda. De ska vara beständiga. Endast det som behöver stadgereglaras ska finnas med, andra viktiga förhållningssätt och regler ska återfinnas i övriga styrdokument.
- Stadgarna ska bidra till arbetet med att skapa "Ett Rädda Barnen" där det råder klarhet kring ansvar och befogenheter för riksorganisationen, distrikts- och lokalföreningarna. Det ska som förtroendevald vara enkelt att följa stadgarna i arbetet vare sig det är lokalt, på distriktsnivå eller på nationell nivå.
- Stadgarna ska garantera att Rädda Barnen följer allmän lagstiftning och GIVA Sveriges regler.
- Stadgarna ska harmoniera med Internationella Rädda Barnens stadgar och styrdokument.
- Språket i stadgarna ska vara enhetligt och enkelt. Stadgarna ska vara så korta och tydliga som möjligt.
- Vikten av dialog och samverkan ska slutligen genomsyra stadgarna.

Här följer en sammanfattande redovisning paragraf för paragraf med en beskrivning av och överväganden till de ändringar som föreslås. Under några paragrafer har riksstyrelsen kommenterat lite utförligare för att ytterligare klargöra.

Samtliga föreslagna ändringar är kursiverade och markerade i avvikande färg i det till propositionen hörande stadgeändringsförslaget.

Stadgeförslaget kommenterat paragraf för paragraf

§ 2 Medlemskap

Begreppet hushållsmedlemskap upplevs av många som något föråldrat och inte längre ändamålsenligt i stadgarna; familjer ser idag olika ut och alla i en familj bor inte nödvändigtvis i samma hushåll. Begreppet hushållsmedlemskap föreslås därför ändras till familjemedlemskap. Samtidigt föreslås i paragrafen ett förtydligande att samtliga personer som man anger ska ingå i familjemedlemskapet också är medlemmar.

Underrubriken om **Utträde och uteslutning** har kompletterats och förtydligats med att bestämmelsen reglerar enskild medlems agerande. En hänvisning till § 6, som reglerar överträdelser som sker på organisationsnivå, har lagts till.

§ 6 Organisation

Riksstyrelsen föreslår ett helt nytt avsnitt i stadgarnas § 6 med rubriken **Överträdelse av stadgarna på organisationsnivå**. För att få en helhetsbild av förslaget innebär rekommenderar vi att du också läser Regelefterlevnadspropositionen. Som framgår av rubriken gäller bestämmelsen endast stadgeöverträdelser på organisationsnivå – alltså inte överträdelser av andra styrdokument inom Rädda Barnen, eller överträdelser som sker av en enskild medlem. De senare hanteras i enlighet med § 2, där inte någon ändring i sak föreslås.

Ett mål med Rädda Barnens stadgar är att de ska vara tydliga och att "det ska vara lätt att göra rätt". Utökad information, dialog, kommunikation och utbildning i stadgefrågor är tänkt att förebygga överträdelser och bidra positivt till regelefterlevnaden. Målet och förhoppningen är att det här beskrivna nya avsnittet inte alls eller sällan ska behöva tillämpas. Men tyvärr sker det överträdelser av stadgarna som måste hanteras och rättas till för att skydda Rädda Barnen. I särskilt allvarliga fall kan det krävas åtgärder av riksstyrelsen, till exempel om en styrelse medvetet fortsätter att bryta mot stadgarna.

Om en lokalförening eller ett distrikt bryter mot Rädda Barnens stadgar blir den nya bestämmelsen alltså tillämplig. Det kan t.ex. handla om ett felaktigt styrelse- eller årsmötesbeslut, eller ett felaktigt handlande från en styrelses sida. Såväl ett handlande som en underlåtenhet att göra något som föreskrivs i stadgarna kan vara en överträdelse av stadgarna.

De åtgärder som kan komma i fråga vid överträdelser föreslås vara innehållande av medlemsandelar, skriftlig varning, nedläggning, sammanslagning samt övertagande av förvaltningen av lokalföreningen eller distriktet. Riksstyrelsens bedömer att det är av stor vikt att åtgärderna anges i stadgarna, men eftersom hanteringen är ny och oprövad har riksstyrelsen föreslagit att listan över åtgärdsalternativen inte anges uttömmande.

Åtgärderna föreslås hanteras och beslutas enligt Riktlinjer för stadgefterlevnad som antas av riksstyrelsen. I regelefterlevnadspropositionen beskrivs syftet med riktlinjerna. Genom att riksmötet antar den propositionen ger riksmötet medlemmarna riktning för riksstyrelsens arbete att ta fram riktlinjer.

Som en komponent i säkerställandet av efterlevnadsarbetet, föreslås att det ska finnas ett till riksstyrelsen rådgivande organ. Detta föreslås i regelefterlevnadspropositionen få namnet Rädda Barnens råd för stadgefterlevnad och ska bestå av riksförbundets förtroendevalda revisor samt representation från lokalföreningar, distrikt och riksstyrelse.

Riksstyrelsen ska naturligtvis också omfattas av åtgärder vid överträdelser. Skulle stadgeöverträdelser ske av riksstyrelsen hanteras dessa av riksmötet. Riksstyrelsen är vald av riksmötet och ansvarar inför detta. Där behandlas bl.a. årsredovisning och förvaltningsberättelse samt frågan om beviljande av ansvarsfrihet för riksstyrelsen. Riksförbundets revisorer är fria att också löpande granska

riksstyrelsens arbete. Enligt § 9 mom. 11:3 kan riksförbundets revisorer kalla till extra riksmöte om till exempel stadgeöverträdelser skulle ske. Även distrikten har en sådan rätt om mer än halva antalet riksmötesombud ställer sig bakom detta, § 9 mom. 11:3.

§ 9 Riksmöte och årsmöten samt extra riksmöte och extra årsmöte

I mom. 1:1 punkt o) och mom. 1:2 punkt p) har en felskrivning uppdagats som nu rättats med en komplettering så att punkterna korresponderar med regleringen i § 8 om Revision.

Mom. 1:1 och 1:2 har kompletterats med ett stycke om rapportskyldighet i det fall lokalförenings resp. distriktets styrelse vid årsmötet ej beviljats ansvarsfrihet. Att klanderfritt sköta förvaltningen i samtliga organisationsled inom Rädda Barnen är mycket viktigt. Därför måste ett beslut om att ansvarsfrihet ej beviljats snabbt meddelas. I slutet av mom. 1:1 föreslås en tilläggsmening för att underlätta och tydliggöra vad som måste göras om en lokalförening inte lyckas välja en fulltalig styrelse – hänvisning till mom. 9:1 a).

I mom. 3:2 har rösträttsbegränsningen för styrelsen utvidgats till att gälla alla personval för styrelseledamot på distriktens årsmöten. De val som en distriktsstyrelseledamot inte får delta i är alltså val av styrelse, revisor, valberedning och ombud till riksmötet. Riksstyrelsens förslag har demokratiska orsaker. Rösträtt i en lokalförening har alla på årsmötet närvarande medlemmar. Där är rösträtten lika fördelad, varför någon förändring inte föreslås i mom. 3:1. På ett distriktsårsmöte har, enligt nuvarande stadgar, närvarande ombud för lokalföreningarna samt distriktets styrelse rösträtt. Det medför att en styrelseledamots röst får lika stort genomslag som ett ombuds röst; ett ombud som representerar väsentligt många fler medlemmar, ibland så många som 250 st., se §9 mom. 2:2. I praktiken kan styrelseledamöter i distrikt med få lokalföreningar eller små lokalföreningar erhålla en i stadgarna ej avsedd röstmajoritet. Detta är inte heller i linje med den funktion distrikten är avsedda att ha, dvs. utgöra lokalföreningarnas gemensamma organ, vars huvuduppgift är att genom olika aktiviteter och ansvarsområden utgöra ett stöd för lokalföreningarna. Då är det följdriktigt att lokalföreningarna utser ledamöterna i distriktsstyrelsen. Riksstyrelsen bedömer därför att denna reglering måste stramas upp på föreslaget sätt, så att stadgebestämmelsen håller föreningsdemokratiskt. Detta stöds även av en allmän associationsrättslig princip om föreningsmedlemmars betydelse i svensk rätt och det högsta beslutande organets – årsmötet – ställning som beslutsfattare vid val och, i förekommande fall, avslutning av mandattid i förväg. På riksmötet, där valda ombud och riksstyrelseledamöter också har var sin röst, kan aldrig en sådan röstmajoritet uppstå, varför motsvarande ändring ej föreslagits i mom. 3:3.

I mom. 9:1 punkt a) regleras sedan tidigare vad som händer när en lokalförening inte lyckas välja en fulltalig styrelse. I ett nytt stycke i slutet av momentet förslår riksstyrelsen nu att denna bestämmelse kompletteras med en reglering om vad som kan ske om en lokalförening inte lyckats genomföra årsmöte. Förslaget är tänkt att lösa det organisatoriska problem som uppstår när delar av Rädda Barnen plötsligt saknar legala företrädare och därmed varken demokratiskt eller rättsligt kan fungera. Därför inleds tillägget med att det inträffade senast den 1 mars måste rapporteras så att stöd och insatser snabbt kan påbörjas för att komma till rätta med situationen. Förslaget har därefter givit distriktet rätt att kalla till extra årsmöte i lokalföreningen.

Mom. 9:2 har kompletterats med en reglering om vad som kan ske om ett distrikts årsmöte inte lyckas utse fulltalig styrelse. Förslaget är, liksom i mom. 9:1, avsett att lösa det organisatoriska problem som uppstår när legala företrädare saknas och distriktet därmed varken demokratiskt eller rättsligt kan fungera. Därför inleds även detta tillägg med att det inträffade senast den 15 april måste rapporteras så att stöd och insatser snabbt kan påbörjas. Förslaget har här givit riksstyrelsen rätt att kalla till extra årsmöte i distriktet samt utse två firmatecknare för distriktet.

Om ett distrikt vid sitt årsmöte inte lyckas välja distriktsstyrelse blir läget extra kännbart, eftersom lokalföreningarna i det aktuella geografiska området då står utan distrikt. Bankerna ställer dessutom olika krav på hur de vill lösa en sådan situation. Mom. 9:2 har därför ett tillägg att riksstyrelsen i detta fall även kan överta förvaltningen av distriktet.

Mom. 10:3 reglerar öppen och sluten omröstning. Förslaget aktualiseras av att Rädda Barnen vid riksmöte numera använder sig av digitala verktyg. I det röstningssystem som Rädda Barnen i flera år använt sig av och som fungerat väl och underlättat för riksmötet är omröstningar slutna, vilket går emot Rädda Barnens huvudregel i mom. 10:3, som säger att omröstningar ska vara öppna. Också riksmötet måste följa Rädda Barnens stadgar. Att anpassa demokratiska omröstningar efter digitala verktyg är inte avsikten med förslaget. Dessutom är det ju inte alltid som den digitala tekniken fungerar perfekt. Förslaget innebär därför att formaliapunkterna (punkterna a-g) på riksmötesdagordningen sker genom öppen omröstning. Förfarandet för resten av dagordningspunkterna föreslås regleras i den förhandlingsordning som beslutas av riksmötet under punkt h) vid varje enskilt riksmöte. På det sättet följer riksmötet stadgarna och kan samtidigt genomföra mötet på ett betryggande sätt.

I nuvarande mom. 11:1 och 11:2 regleras när extra årsmöte kan ske. Den ger bland annat lokalföreningens respektive distriktets styrelse rätt att på eget initiativ kalla till extra årsmöte i lokalföreningen resp. distriktet. Det kan även uppstå olika typer av situationer mellan ordinarie årsmöten då nästa organisationsnivå inom Rädda Barnen bör ha en sådan möjlighet. Denna bestämmelse föreslås därför utökas med en motsvarande rätt för distriktets styrelse och riksstyrelsen i 11:1 resp. för riksstyrelsen i 11:2.

§ 10 Styrelsen

I mom. 3:2 föreslås ett förtydligande tillägg som hänvisar till § 9 mom. 9:2 om att riksstyrelsen har rätt att utse firmatecknare i distriktsstyrelsen.

§ 11 Förändringar av Rädda Barnens organisation och nedläggning av Rädda Barnen

Mom. 2:1, 2:2 och 3:2 Det är rimligt att beslut om såväl delning som sammanslagning av lokalföreningar resp. distrikt ska kunna ske vid såväl ordinarie som vid extra årsmöte. Behovet kan ju uppstå när som helst under ett verksamhetsår. Därför föreslås att beslut om delning och sammanslagning kan fattas av både ordinarie och extra årsmöte.

I mom. 2:2 och 3:2 om delning och sammanslagning återfinns förslag om förändrad rösträtt på samma grunder som vi redogjort för i § 9 mom. 3:2 ovan. Vi hänvisar därför till dessa som motiv även för förslaget här i § 11.

I mom. 3:2 föreslås slutligen att riksstyrelsen avgör frågan om oenighet skulle uppstå i frågan om sammanslagning av distrikt ska ske eller ej. Detta är en naturlig lösning, eftersom riksstyrelsen fastställer distriktens geografiska område (jfr § 9 mom. 1:2).

I mom. 4:1 om nybildning av lokalförening föreslås ett förtydligande tillägg så att Rädda Barnens krav på en styrelseledamot kontrolleras och uppfylls även vid nybildningar.

Riksstyrelsen föreslår Riksmötet

att anta nya stadgar i enlighet med riksstyrelsens stadgeproposition,
att de nya stadgarna träder i kraft 2025-01-01.

